

Riskbedömning, åtgärder och uppföljning

VH Assistans ska regelbundet undersöka arbetsförhållandena och bedöma riskerna för att någon kan komma att drabbas av ohälsa eller olycksfall i arbetet. När ändringar i verksamheten planeras ska VH assistans bedöma om ändringarna medför risker för ohälsa eller olycksfall som kan behöva åtgärdas.

VH assistans ska omedelbart eller så snart det är praktiskt möjligt, genomföra de åtgärder som behövs för att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet. VH assistans ska också vidta de åtgärder som i övrigt behövs för att uppnå en tillfredsställande arbetsmiljö.

Åtgärder som inte genomförs omedelbart ska föras in i en skriftlig handlingsplan. I planen ska anges när åtgärderna ska vara genomförda och vem som ska se till att de genomförs. Genomförda åtgärder ska kontrolleras.

När åtgärder ska vidtas är utgångspunkten de risker för ohälsa och olycksfall som kommit fram vid undersökningarna. Ofta behövs en prioritering utifrån hur allvarliga riskerna är. De kan ibland vara så allvarliga att arbetet måste avbrytas direkt. Det är väsentligt att få bort eller minska riskerna "vid källan".

Om en risk inte helt kan undvikas är det viktigt att arbetstagarna skyddas på annat sätt, exempelvis genom instruktioner, stöd och handledning eller personlig skyddsutrustning. Olika lösningar kan ibland behöva prövas för att komma fram till lämpliga åtgärder. När det gäller till exempel negativ stress och ensidigt fysiskt arbete, kan det ofta behövas ändringar i organisationen och genomförande av utbildning och träning för att få en tillfredsställande arbetsmiljö med meningsfulla och utvecklande arbetsuppgifter.

De åtgärder som inte vidtas omedelbart, det vill säga samma dag eller någon av de närmast följande dagarna, antecknas i en skriftlig handlingsplan eller förs in i en reviderad plan. Det är ofta praktiskt att ta upp riskerna i anslutning till åtgärderna. Risker i arbetet som inte åtgärdas kan vara tecken på att arbetsmiljöarbetet fungerar dåligt. För att förvissa sig om att riskerna åtgärdats bör ansvarig på VH assistans, omedelbart eller så snart det går rent praktiskt, kontrollera resultatet av åtgärderna. Om de inte har varit tillräckliga kan de behöva kompletteras. Även de nya åtgärderna kan skapa risker och behöver därför kontrolleras.

Dokumenterad riskbedömning

Riskbedömningen ska dokumenteras skriftligt. I bedömningen ska anges vilka risker som finns och om de är allvarliga eller inte.

Ordet risk innebär i föreskrifterna sannolikheten för att ohälsa eller olycksfall i arbetet ska uppstå och följderna av detta. Risker i arbetet kan leda till skador både på kort och på lång sikt. Hur allvarlig en risk är måste avgöras från fall till fall.

Det är väsentligt att chefer och arbetsledande personal i den dagliga verksamheten är uppmärksamma på hur arbetstagarna mår i sitt arbete. Hög korttidsfrånvaro, vantrivsel och relationsproblem kan vara varningssignaler om risker i arbetet. Arbetsgivaren bör vara uppmärksam på effekterna av exempelvis övertid och hög arbetsbelastning.

Risker i arbetet behöver undersökas och bedömas systematiskt. Det kan göras genom dagliga undersökningar eller genom skyddsronder, arbetsmiljöronder och andra probleminventeringar.

VH assistans ledning behöver vara klar över vilka risker som finns på arbetsplatserna så att ohälsa och olycksfall kan förebyggas. Hur ofta undersökningar behöver göras bestäms av de risker som finns i verksamheten. Men regelbunden riskbedömning bör göras minst två gånger per år, och uppdateras och korrigeras under den stående punkten "arbetsmiljö" på alla personalmöten ute i arbetsgrupperna. (Minst fyra stycken per år) Bedömningen bör alltid resultera i förslag till åtgärder för att få bort eller minska riskerna. Arbetsmiljöverkets regler kan ge viktig information när risker ska kartläggas och bedömas. Om det inte finns föreskrifter på ett visst område, gäller arbetsmiljölagens allmänna krav.

Bedömningen av risker behöver göras mot bakgrund av de allmänna erfarenheter som finns i verksamheten och de rutiner som tillämpas. Det är viktigt att hämta kunskaper från sammanställningar av ohälsa, olycksfall och tillbud och av genomförda arbetsanpassnings- och rehabiliteringsåtgärder. Information kan hämtas från forskning på området och från allmän statistik, till exempel över arbetsskador. Enkäter och intervjuer kan ge en bild av förhållanden som innebär fysiska och psykiska påfrestningar. VH assistans ska årligen fylla i "checklista för undersökning av arbetsförhållanden – personlig assistans" från KFO med varje arbetsgrupp. Medarbetarsamtal är också ett viktigt instrument för att få en tydligare bild av förhållandena på arbetsplatsen.

Medarbetarsamtal ska hållas minst en gång per år med alla anställda inom VH assistans. De blanketter som ska användas vid dessa tillfällen finns i personalhandboken på intranätet. Flera omständigheter samverkar vanligen när det skapas risker i arbetet.

Det är också väsentligt att ta hänsyn till hur människan fungerar i olika arbetssituationer. Det gäller att fråga sig hur hon reagerar, tänker, beter sig och samspelar med andra personer. Reparationsarbete, till exempel vid störningar och haverier i maskiner och andra tekniska anordningar, är ofta riskfyllt. Det gäller också oväntade situationer i arbete med andra människor, till exempel i vård- och omsorgsarbete. Minderåriga, invandrare, personer med funktionshinder och gravida kvinnor är exempel på grupper som av olika skäl kan vara utsatta för särskilda risker.

Agera i tid

Det är angeläget att ta hänsyn till arbetsmiljön, dels innan verksamheten kommit i gång, dels inför förändringar under löpande drift. Det är också viktigt att hitta riskerna och åtgärda dem innan de "byggts in i systemet".

Personalen kan ibland fara illa vid en omorganisation, särskilt vid inskränkning och nedläggning av verksamheten. I sådana situationer bör man så tidigt som möjligt identifiera riskerna så att negativa följder av omställningsprocessen kan förebyggas.

Det är också angeläget att ta hänsyn till arbetsmiljön exempelvis när man tar in anbud, tecknar avtal, projekterar, konstruerar och köper in varor och tjänster. Anbud kan till exempel utformas så att levererad utrustning och tillhandahållna tjänster uppfyller kraven enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Det är också viktigt att ta hänsyn till att leverantörens/entreprenörens eget systematiska arbetsmiljöarbete är tillfredsställande.

Den skriftliga riskbedömningen avser de risker som kommer fram vid de regelbundna undersökningarna och i samband med planeringen av ändringar i verksamheten. De kan med fördel samordnas med handlingsplanen. Även de risker som avhjälpas omedelbart behöver tas med i riskbedömningen. De utgör viktig information i det fortsatta systematiska arbetsmiljöarbetet.